

De Veiligheidssituatie bij ADO Den Haag:

Een noodzakelijke Quick Scan

Prof. dr. U. Rosenthal
Dr. E.J. van der Torre
Dr. H. Ferwerda

Den Haag, Juli, 2008

1. Inleiding

Onderzoeksvragen

De driehoek van de gemeente Den Haag, ADO Den Haag en de KNVB willen, kort voor de start van het voetbalseizoen 2008-2009, antwoord op de volgende vragen:

1. Wat zijn op dit moment de reële veiligheidsproblemen bij thuiswedstrijden van ADO Den Haag?
2. Welke veiligheidsproblemen zijn zo acuut dat ze voor de eerste thuiswedstrijd in de eredivisie moeten worden opgelost? En hoe moet dit gebeuren? De eerste thuiswedstrijd wordt gespeeld op zaterdagavond 13 september (20:45 uur), tegen AZ. De tweede thuiswedstrijd is gepland op zondagmiddag 28 september (12:30 uur), tegen FC Utrecht. Uiteraard zal ook bij de twee oefenwedstrijden (op 10 augustus tegen Real Valladolid en op 24 augustus tegen Real Sociedad) gestalte gegeven moeten worden aan het veiligheidsbeleid.
3. Welke veiligheidsmaatregelen moeten worden getroffen voor de langere termijn?

De nadruk ligt op de eerste twee vragen. Het onderzoek is uitgevoerd door het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement (Prof. dr. U. Rosenthal en dr. E.J. van der Torre). In het kader van deze opdracht is gebruik gemaakt van de diensten van dr. H.B. Ferwerda, van Advies- en Onderzoeksgroep Beke.

Uitgangspunten

- a. De veiligheid bij voetbalwedstrijden wordt, in onderlinge samenhang, bepaald door a. supporters (aard en aantal), b. de veiligheidsorganisatie, c. de fysieke infrastructuur en d. veiligheidsmaatregelen. Bij ADO Den Haag zijn op vier fronten op korte termijn maatregelen nodig.
- b. Voetbalveiligheid vergt samenspel in de zogeheten vierhoek: gemeente, politie, justitie en club. In Den Haag is het noodzakelijk om in gezamenlijkheid *noodmaatregelen* door te voeren en om de samenwerking en communicatie te intensiveren en te verbeteren.
- c. Veiligheid is een essentiële factor van het bestuur van een voetbalclub. We bedoelen dat sfeer en veiligheid een basisvoorwaarde zijn. Sfeer en veiligheid helpen bij het aantrekken van supporters en sponsors. Zodra de veiligheid op een acceptabel niveau is gebracht, kunnen redelijke wensen van (fanatieke) supporters worden gehonoreerd. Bij ADO Den Haag is het op de korte termijn noodzakelijk om de veiligheid op een acceptabel niveau te brengen. Er bestaat bij partners onzekerheid over de visie van de clubleiding op de plaats van het veiligheidsbeleid binnen het clubbestuur. Ziet de clubleiding veiligheid als een bestaansvoorwaarde voor de club? En zo ja, is ze bereid tot financiële investeringen in de veiligheidsorganisatie?

2. De supporters

- 2.1 Er bestaat een interpretatieverschil over het verloop van het seizoen 2007-2008. De politie wijst op serieuze incidenten bij de volgende wedstrijden: FC Den Bosch – ADO Den Haag (11 november 2007); Helmond Sport – ADO Den Haag (14 januari 2008); ADO Den Haag – Stormvogels Telstar (8 februari 2008); Go Ahead Eagles – ADO Den Haag (17 februari 2008); Cambuur Leeuwarden – ADO Den Haag (4 april 2008); ADO Den Haag – Go Ahead Eagles (26 april 2008); RKC Waalwijk – ADO Den Haag (15 mei 2008); ADO Den Haag – RKC Waalwijk (18 mei 2008). De politie signaleert dat fanatieke supporters gaten vinden en creëren in de toegangscontrole: ze smokkelden onder meer vuurwerk, drank en kippen naar binnen, ze weten te ontkomen aan foullering en ze passeren afscheidingen in het stadion. ADO Den Haag vindt juist dat het seizoen goed is verlopen. De club betreurt wel het geringe aantal gemiddelde supporters en ze zou graag meer sfeer creëren. De politie kiest voor concentratie van fanatieke supporters of hooligans op de huidige Aad Mansveld-tribune. De club meent juist dat de fanatieke supporters aangetoond hebben dat ze ook veilig plaats kunnen nemen op de Haaglanden-tribune, aan een lange zijde: in de vakken K tot en met O.
- 2.2 Het verloop van het seizoen 2007-2008 zegt weinig over de risico's in het komende seizoen in de eredivisie. Immers, het aantal supporters en uitsupporters zal beduidend hoger liggen (er is veel animo voor de eerste training en voor de eerste oefenwedstrijden), er zijn dit seizoen enkele wedstrijden met een hoog risico en het sportieve verloop is ongewis. De kans bestaat dat ADO Den Haag erin slaagt meer nette supporters aan te trekken. Er zal echter geanticipeerd moeten worden op het scenario dat de club (ook) juist jongeren en jongvolwassen aantrekt (onder meer uit Ypenburg), die deel uitmaken van criminele of overlastgevende (jeugd)groepen.
- 2.3 ADO Den Haag kampt in verschillende opzichten met een ernstig en structureel supportersprobleem:
- Het geweldspotentieel is fors, zeker in relatie tot het aantal supporters (zie ook 2.4).
 - Er hebben geregeld, maar niet vaak of frequent geweldsincidenten plaats (zie ook 2.1).
 - Het gedrag of de verbale uitlatingen van de fanatieke supporters is meer frequent aanstootgevend of onreglementair.
 - Het geweld, de geweldsdreiging en het (verbale) gedrag van de fanatieke supporters is een grote kostenpost voor ADO Den Haag: het heeft het imago stevig aangetast en het bemoeilijkt het aantrekken van (“nette”) supporters en sponsors.
 - Veel doorsnee thuiswedstrijden van ADO Den Haag verlopen zonder (noemenswaardige) geweldsincidenten. Dit had (naast allerlei vormen van toezicht en preventieve activiteiten van het publieksbureau: zie 3.3) ook een negatieve oorzaak. De fanatieke supporters hadden zich in het Zuiderpark de Aad Mansveld-tribune (aan de lange zijde) vrijwel toegeëigend: ze stelden in veel opzichten de norm. Sleutelhooligans beschikten over toegang tot grote delen van het stadion. Vooral de politie wil (sluipende) toe-eigening koste wat kost vermijden in het nieuwe stadion.
 - Mijdgedrag van stewards (zie 3.7) voorkomt ook incidenten.

- 2.4 ADO Den Haag telt ongeveer 130 stadionverboden, waaronder lang lopende verboden vanwege ernstige gebeurtenissen: de veldbetreding bij de wedstrijd van ADO Den Haag tegen Vitesse (seizoen 2006-2007), waardoor de wedstrijd werd gestaakt, en gewelddadigheden bij de uitwedstrijd tegen FC Den Bosch (seizoen 2007-2008). De grootste dreiging - in de vorm van geweld en criminaliteit, vaak ook buiten het voetbal - vormt een groep van 50 personen die scherp in de gaten wordt gehouden door de politie. Deze groep telt ongeveer 15 sleutelpersonen. Los van deze top-50 is er een groep van enkele honderden fanatieke supporters of hooligans, die verbaal grof (kunnen) zijn en die zich emotioneel mee kunnen laten slepen door gebeurtenissen op het veld, op de tribune of rondom het stadion. Dit kan, op een slechte dag, resulteren in geweld, inclusief collectief geweld en geweld tegen de politie of tegen clubmedewerkers die in supportersogen tekortschieten. Hoewel er een fors verschil bestaat tussen de gemiddelde (risico)wedstrijd en zo'n slechte dag, ligt de potentiële geweldspiek bij thuiswedstrijden van ADO Den Haag hoog. Dit hangt samen met enkele stevige vetes met de harde kern van andere clubs, in het bijzonder Ajax en ook wel FC Utrecht. De kans op een geweldspiek neemt logischerwijs toe bij tegenvallende resultaten lopende het seizoen en bij provocaties of geweld door de harde kern van de tegenstander.
- 2.5 Het supportersprofiel stelt hoe dan ook hoge eisen aan de veiligheidsorganisatie, de fysieke infrastructuur en de veiligheidsmaatregelen.

3. De veiligheidsorganisatie

- 3.1 De veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag was en is kwetsbaar om de volgende redenen:
- Er zijn veel personele wisselingen geweest.
 - Er is vorig seizoen lange tijd geen veiligheidsmanager geweest. De toenmalige veiligheidscoördinator heeft ADO Den Haag verlaten.
 - Er is nauwelijks of geen overdracht (kennis, contacten) geweest van oud naar nieuw veiligheidspersoneel.
 - De manager stadion en veiligheid a.i. is onlangs gestart (mei 2008) en de coördinator veiligheid begint op 1 september 2008, dus na twee oefenduels in het stadion en zeer kort voor de seizoenstart. Zij dienen zich onder lastige omstandigheden in te werken.
 - Nieuwe veiligheidsmedewerkers hebben beperkte of geen ervaring opgedaan in de voetbalsector.
 - Er bestonden in het vorige seizoen bij partners grote bedenkingen over de kwaliteit van de veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag. Er bestaat bij partners nu onzekerheid over de wijze waarop de (vernieuwde) veiligheidsorganisatie van de club zal functioneren.
- 3.2 De veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag is momenteel als volgt:
- Manager stadion en veiligheid a.i., met een tijdelijke aanstelling.
 - Coördinator veiligheid, per 1 september 2008.
 - Een medewerker veiligheid.
 - Een HBO-stagiair die werkzaamheden vervult van een medewerker veiligheid.
 - Een supporterscoördinator die wordt betaald door de welzijnsstichting Mooi.

Voorts is per 15 juli jl. voor een periode van minimaal 3 maanden een tweede veiligheidscoördinator aangesteld, die het komende seizoen voorbereidt. Deze coördinator, een voormalig politiefunctaris, zal bij thuiswedstrijden plaats nemen in de commandoruimte, om de operationele veiligheidsorganisatie (stewards, particuliere beveiligers, aangevuld met studenten van het Mondriaan College) aan te sturen.

- 3.3 De communicatie tussen de club en de fanatieke aanhang of harde kern is - als onderdeel van het zogenoemde sociaal preventieve supportersbeleid - in de afgelopen twee seizoenen verslechterd, hetgeen ten koste gaat van de sociale controle op deze supporters. Dit komt onder meer doordat het zogeheten publieksbureau - waarbinnen club, gemeente, welzijn en politie samenwerkten - "op een laag pitje is geplaatst". De supporterscoördinator werkte vanuit dit bureau. Hij wordt nu betaald door de stichting Mooi.
- 3.4 De veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag zal onder hoge tijdsdruk, en onder lastige omstandigheden, vele noodzakelijke veiligheidsmaatregelen door moeten voeren (zie verderop). Dit overvraagt de huidige veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag.
- 3.5 De samenwerking en het overleg in de voetbalvierhoek (club, gemeente, justitie en politie) stagneren op strategisch en operationeel niveau. Op strategisch niveau blijkt dit in het bijzonder uit een brief d.d. 13 juni 2008 van de burgemeester aan de algemeen directeur van ADO Den Haag. Die brief maakt melding van talrijke onopgeloste veiligheidsproblemen of onbeantwoorde vragen. Deze problemen en vragen zijn in het operationele overleg al vaak aan de orde geweest, maar zonder het gewenste resultaat. Het is zorgelijk dat de zogeheten Commissie Stadionverboden op dit moment feitelijk niet functioneert. Het lukt daarom niet om de zogenoemde veldbetreding bij de promotiewedstrijd tegen RKC Waalwijk (18 mei 2008) af te handelen.
- 3.6 Er heeft op het stadhuis, binnen de afdeling Openbare Orde en Veiligheid, een ambtelijke overdracht plaats van de voetbalportefeuille. De ingevoerde ambtenaar (zeven jaar lang voetbal in portefeuille) werkt in deze fase samen met de nieuwe 'voetbalambtenaar'.
- 3.7 Er bestaan (bij partners) zorgen over de kwaliteit van het operationele personeel dat ADO Den Haag inzet bij thuiswedstrijden. De club heeft grote moeite om stewards te werven en op te leiden. ADO Den Haag zegt dat ze beschikt over ongeveer 40 eigen stewards en er worden ook stewards van Sparta Rotterdam of Excelsior ingezet. De stewards zijn lang niet allemaal of altijd in staat of bereid om op te treden tegen overtreding van de huisregels of tegen andere onregelmatigheden. Dit laatste kan zeker niet gevraagd worden van (jonge) studenten van het Mondriaan College die bij thuiswedstrijden worden ingezet voor eenvoudige taken 'in de luwte'. De club zet dan ook veel particuliere beveiligers. Dit is kostbaar.
Lopende het seizoen 2007-2008 is de ondergrens van de personele inzet - vanwege lage bezoekersaantallen in de eerste divisie - omlaag gebracht en in het *Memorandum of Understanding* vastgesteld op 146 personen: 46 particuliere beveiligers, 40 stewards en 60 studenten. Voor het komende seizoen worden de volgende ondergrenzen gehanteerd:

- Bij A en B wedstrijden tot 7.000 toeschouwers: 69 particuliere beveiligers van TSC in het stadion, plus 17 daarbuiten; 42 stewards en 39 studenten van het Mondriaan College in het stadion, plus 20 daarbuiten.
- Bij A en B wedstrijden met 7.000 tot 12.500 toeschouwers: 98 particuliere beveiligers van TSC in het stadion, plus 17 daarbuiten; 40 stewards en 40 studenten van het Mondriaan College in het stadion, plus 20 daarbuiten.
- Bij A en B wedstrijden boven de 12.500 toeschouwers: 134 particuliere beveiligers van TSC in het stadion, plus 17 daarbuiten; 40 stewards en 40 studenten van het Mondriaan College in het stadion, plus 20 daarbuiten.

Er zijn geen specifieke ondergrenzen vastgesteld voor een C-wedstrijd, al kunnen die logischerwijs niet onder de aantallen liggen die gelden bij A- en B-wedstrijden..

3.8 ADO Den Haag kampt mede vanwege de veiligheidssituatie of het veiligheidsbeleid met beperkingen aan de kaartverkoop:

- Er is bij een C-wedstrijd nooit dagverkoop.
- Er is bij een A- of B-wedstrijd pas dagverkoop mogelijk na toestemming van de burgemeester.
- Er kunnen geen (Seizoen) Club Cards verkocht worden aan mensen met een (Seizoen) Club Card bij een andere voetbalclub. Dit is juist voor ADO Den Haag een relevante beperking, omdat veel in voetbal geïnteresseerde mensen in de Haagse regio zo'n Card hebben van met name Sparta Rotterdam of Feyenoord.
- Het imago van de club en het gedrag van een deel van de fanatieke aanhang werpen drempels op voor wedstrijdbezoek door "nette supporters". Ook veiligheidsmaatregelen (geen bierverkoop, geen supportershome) en de nog wat kille entourage van delen van het nieuwe stadion, doen afbreuk aan de aantrekkingskracht op supporters.

4. De fysieke infrastructuur

De infrastructuur van het nieuwe stadion kan op termijn leiden tot belangrijke vooruitgang ten opzichte van de situatie in het Zuiderpark. Dat neemt niet weg dat er op de korte termijn juist een fors aantal infrastructurele problemen bestaat.

4.1 Er bestaan op dit moment verschillende problemen met de infrastructuur van het bezoekersvak of uitvak (met een capaciteit van 900 personen):

- De bussluis telt twee tourniquets. Daarachter is weinig ruimte om uitsupporters te fouilleren. De politie zal daarom niet meer dan 200 tot 250 supporters (4 of 5 bussen) tegelijk ontvangen. Bij meer dan 250 uitsupporters zouden ze daarom gefaseerd aangevoerd moeten worden.
- De bussluis heeft een open trap: zonder afdichting of beveiliging bestaat het risico dat uitsupporters materiaal doorgeven aan reeds gefouilleerde supporters.
- De toegangsdeur tot het uitvak wordt gekunsteld open gehouden met een touwtje. Het risico bestaat dat uitsupporters de deuren dicht gooien en blokkeren.
- De gipswanden in de passage van het uitvak kunnen eenvoudig worden vernield. Er kunnen dan kabels vrij komen.
- Een schuifhek dat het uitvak afschermt van de lange kant aan de hoofdtribune is beschadigd. Het kan met moeite dicht geschoven worden, maar het valt dan

niet in een slot. Het kan dan ook niet meer, zo nodig, gemakkelijk worden geopend en gesloten.

- Het sanitair is fraai, maar niet ‘hufterproof’ (stenen wasbakken en urinoirs).

4.2 Er doen zich problemen voor met de calamiteitenroute, die tevens zou moeten fungeren als afgeschermd aan- en afvoerroute van uitsupporters:

- De bouw van een tunnel onder de rijksweg is ernstig vertraagd, waardoor de geplande calamiteitenroute zeker tot eind 2008 niet in gebruik is.
- Er wordt nu bezien of een verbreed fietspad – het Nieuweveensepad – kan worden gebruikt als calamiteitenroute. Deze alternatieve route is niet geschikt voor de aan- en afvoer van uitsupporters: het pad en de ruimte daaromheen zijn te krap om, zo nodig, met de politie (Mobiele Eenheden) op te kunnen treden.
- De uitsupporters zullen daarom over de Donau naar het uitvak rijden. Dit levert een groot logistiek probleem op, omdat dit ook de enige route is voor de thuisupporters. De Donau wordt bovendien gebruikt door wijkbewoners.
- Om veiligheidsredenen zal de Donau geheel worden afgesloten bij aankomst van de uitsupporters. Indien de uitsupporters dus gefaseerd reizen vanwege de problemen bij de toegang tot het uitvak (zie 4.1), dan dient de Donau meerdere keren te worden afgesloten.
- De kans bestaat dat een fors aantal thuisupporters niet goed bekend is met de infrastructuur, bijvoorbeeld omdat ze de wedstrijden in de eerste divisie niet hebben bezocht. Dit vergroot de onoverzichtelijkheid of zelfs chaos die ontstaat bij een grote stroom thuisupporters in combinatie met herhaaldelijke afsluitingen van de Donau.
- De onoverzichtelijkheid of chaos wordt vergoed bij introductie van betaald parkeren op P4: supporters die niet willen betalen, zullen elders parkeerplaatsen zoeken. ADO Den Haag zoekt momenteel uit of het mogelijk is om betaald parkeren op P4 reeds in te voeren bij de eerste competitiewedstrijd.
- De onoverzichtelijkheid of chaos wordt verminderd c.q. neemt niet verder toe als automobilisten vanaf de zuidkant naar P2 en P3 rijden.

4.3 Er zijn verschillende fysieke problemen met de toegang:

- De toegangscontrole verloopt traag, waardoor er wachtrijen kunnen ontstaan. In het seizoen 2007-2008 is dit met name enkele keren gebeurd bij de Haaglanden-tribune, waardoor wedstrijden soms later zijn begonnen.
- De trage instroom (op de Haaglanden-tribune) heeft verschillende oorzaken:
 - De controleurs die de kaarten scannen waren minder handig dan zou kunnen (ze worden nu beter geïnstrueerd).
 - Relatief veel supporters gebruiken enkele centraal gelegen toegangspoorten.
 - De biometrische controle bij toegangspoorten veroorzaakt vertraging, omdat het voor veel supporters onduidelijk is wat ze nu precies moeten doen (er hangen geen instructieborden), omdat supporters fouten maken en omdat het systeem geregeld faalt.
 - De verhouding tussen het aantal toegangspoorten (vijf: 15 tot en met 19) en het aantal supporters bij een drukbezochte of uitverkochte wedstrijd (De Haaglanden-tribune heeft een capaciteit van 4.528 personen).

- De druk op de Haaglanden-tribune zal dit seizoen bij de gemiddelde wedstrijd hoger zijn dan in het vorige seizoen, omdat er in de eredivisie meer supporters worden verwacht. Tegelijk wordt de toegangscontrole belangrijker, omdat een deel van de harde kern plaats zal (proberen te) nemen in de vakken K tot en met O.
- 4.4 De stoeltjes zijn gemakkelijk af te breken. Dit werkt vernieling in de hand en bij escalatie bestaat het gevaar dat de stoeltjes door het stadion worden gesmeten.
- 4.5 Het kwam in het vorige seizoen geregeld voor dat hekken of deuren niet konden worden geopend of niet gesloten konden worden. Er werden soms gekunstelde maatregelen getroffen, zoals afsluiting met tyraps.
- 4.6 Op twee punten in het stadion vergt de zogeheten segmentering of compartimentalisering aandacht:
- De fysieke afscheiding tussen vak F en vak E (de scheiding tussen de Aad Mansveld-tribune en de Hoofdtribune) is niet stevig genoeg.
 - Een deel van de harde kern zal los van mogelijke maatregelen plaatsnemen in de vakken K tot en met O op de Haaglanden-tribune. Er ontstaat zo in feite een nieuw segment in het stadion. Er is nu echter geen fysieke afscheiding: niet op de tribune en niet in de passage.
- 4.7 De partners in de vierhoek zijn tevreden over de kwaliteit van de camerabeelden. De politie zou wel graag zien dat de beelden beter worden benut. De camerabeelden van de veldbetreding bij de promotiewedstrijd tegen RKC Waalwijk zijn bijvoorbeeld niet beschikbaar.
Er hangen geen camera's op de toiletten op de Aad Mansveld-tribune. Dit geeft supporters de ruimte om spullen te verstopten op de systeemplafonds in deze ruimte.
- 4.8 De fysieke vormgeving van het stadion heeft de veldbetreding bij de promotiewedstrijd niet voorkomen. Door de hoogte van de muur tussen de passage en het veld, heeft (voldoende) veiligheidspersoneel op het veld wel een groot tactisch voordeel als ze haar best doet om veldbetreding te voorkomen.

5. Veiligheidsmaatregelen

We gaan in op enkele relevante veiligheidsmaatregelen.

- 5.1 ADO Den Haag draagt de volle verantwoordelijkheid voor het inrichten van een professionele eigen veiligheidsorganisatie en neemt het voortouw bij controles en bij het handhaven van huisregels. De verantwoordelijkheid bij voetbalwedstrijden is echter niet simpelweg een verdeling tussen binnen en buiten het stadion, of een verdeling tussen de verantwoordelijkheid over het veiligheidspersoneel van ADO Den Haag en het politiepersoneel. Er is een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een goede preparatie en afstemming, alsook voor de overdracht van particulier optreden naar politieoptreden of gezamenlijk optreden.
- 5.2 De vierhoek is van plan de politie-inzet in het komende seizoen te baseren op actuele risicoschattingen. Vooralsnog dient daarbij onder meer rekening te worden gehouden

met de onder 4. beschreven infrastructurele problemen, al zal dit in eerste plaats doorwerken in de personele inzet van ADO Den Haag. De politie wil in en rondom het stadion optreden in aanvulling op de operationele veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag, maar wenst wel dat die veiligheidsorganisatie dan op een hoger plan wordt getild.

- 5.3 ADO Den Haag wil nog voor de eerste competitiewedstrijd een klein supportershome openen: aan de buitenkant van het stadion, ter hoogte van de Aad Mansveldtribune. Dit home is wat ADO Den Haag betreft gedurende de eerste competitiewedstrijden alleen doordeweeks open. De club wil het op een later moment, bij goed gedrag, openen op wedstrijddagen. Het liefst voorziet de club (ook) in een supportershome in de passage van de Aad Mansveldtribune. Zo wil ze fanatieke supporters binden aan deze tribune en weghouden uit de omgeving van het uitvak en van de routes van de uitsupporters. De politie vindt dat supporters een home moeten verdienen door middel van goed gedrag. Ze vreest dat de fanatieke supporters of hooligans misbruik zouden maken van de vrijheid en privacy die een home schenkt.
- 5.4 ADO Den Haag zou op de tribunes, en in het beoogde supportershome, (evenementen)bier willen schenken. Ze wil zo de sfeer vergroten en ze verwacht of hoopt dat een goede sfeer een gunstig effect heeft op de veiligheid. De politie vindt dat ook dit verdiend moet worden en dat (evenementen)bier nu onnodige of onverantwoorde geweldsrisico's oplevert.
- 5.5 ADO Den Haag kent een restrictieve kaartverkoop. Er worden bij C-wedstrijden louter kaarten verkocht aan houders van een (Seizoen) Club Card. Voor een A- of B-wedstrijd kan de burgemeester, desgevraagd, toestemming geven tot de verkoop van dagkaarten. Een dagkaart kan op twee manieren worden gekocht:
- Op de dag van de wedstrijd aan de stadionkassa: daarbij wordt een kopie gemaakt van het legitimatiebewijs.
 - Via ticketbox, zonder vertoon van een legitimatiebewijs.
- ADO Den Haag zou graag zien dat het automatische verbod op het verkopen van dagkaarten bij C-wedstrijden, zoals opgenomen in het convenant voor het seizoen 2007-2008, komt te vervallen. Fanatieke supporters of hooligans hebben in het seizoen 2007-2008 via ticketbox kaarten gekocht voor de Haaglanden-tribune.
- 5.6 Het convenant 2007-2008 omschrijft zogenoemde Code Blauw supporters als "supporters die vanwege een zware of tweede lichte overtreding zijn overgeplaatst naar een gereserveerd tribunedeel op de korte zijde". De politie meldt dat het ongeveer 200 supporters betreft. Het betreft supporters die de politie vanwege de gewelddreiging wil concentreren. ADO Den Haag stelt dat Code Blauw niet wordt gehanteerd. De politie concludeert dat ze in het vorige seizoen is "gepiepeld" door de toenmalige veiligheidscoördinator, omdat die telkens beweerde dat de software voor de ticketing voorkwam dat supporters met Code Blauw kaarten konden kopen buiten een toegewezen tribunedeel.

6. Aanbevelingen

We formuleren aanbevelingen. Het spreekt voor zich dat infrastructurele aanpassingen (onder meer door de brandweer) beoordeeld moeten worden wat fysieke veiligheid betreft.

Nog voor de eerste thuiswedstrijd in de competitie

- 6.1 De veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag dient zo snel als enigszins mogelijk is te worden uitgebreid met één ervaren vaste kracht met maar één opdracht: veiligheid.
- 6.2 De veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag wordt tijdelijk - voor een periode van circa twee maanden - aangevuld met een gerenommeerde kracht. Als hier snel in wordt voorzien, dan kan zo nodig iets langer worden gezocht naar de vaste kracht.
- 6.3 De bovengrens van aantal uitsupporters wordt vastgesteld op 500. De Donau hoeft dan nooit meer dan twee keer te worden afgesloten voor bussen met uitsupporters.
- 6.4 Er worden twee zogenoemde buffervakken vrijgehouden naast het uitvak. Het kidsvak schuift een of twee vakken op, naar vak V of U. Zo nodig wordt er Mobiele Eenheid in deze buffervakken geplaatst. Er kan ook zeil worden gespannen over ongeveer tien rijen stoelen (zie 6.18).
- 6.5 Het maximum aantal supporters wordt voor de eerste twee thuiswedstrijden vastgesteld op 10.000.¹ Dit is tweederde van de stadioncapaciteit; voor de Haaglandentribune wordt maximaal tweederde van de capaciteit verkocht. Dit vermindert de druk op de toegangspoorten, het maakt een betere toegangscontrole mogelijk en het vermindert of voorkomt de logistieke problemen rondom het stadion. Na de eerste twee thuiswedstrijden wordt bezien of deze limitering opgeheven kan worden.
- 6.6 De functionaris die namens ADO Den Haag plaatsneemt in de commandoruimte dient zijn taak voortdurend goed af te stemmen met die van de hulpdiensten.² Dit impliceert voortdurend contact, niet alleen tijdens, maar ook voorafgaand aan en na afloop van thuiswedstrijden. In de commandoruimte hoort van de kant van de overheid in elk geval steeds een ervaren politiefunctionaris aanwezig te zijn.
- 6.7 Voor de eerste twee thuiswedstrijden tegen AZ en FC Utrecht worden voor de operationele inzet van ADO Den Haag de vastgestelde ondergrenzen gehanteerd.
- 6.8 Binnen de afdeling Openbare Orde en Veiligheid werken de oude en nieuwe 'voetbalambtenaar' tijdelijk samen aan de veiligheid bij de wedstrijden van ADO Den Haag.
- 6.9 Het ADO Voetbaloverleg (AVO) wordt ingesteld. Aan dit overleg neemt onder meer de gebiedschef van de politie deel. Er wordt op korte termijn besloten over de precieze personele samenstelling. De voorbereiding (agendavorming) en organisatie van het overleg worden op een hoger plan getild.

¹ Zonder deze restrictie is de kans op meer dan 10.000 supporters volgens veel respondenten overigens bepaald niet groot.

² Vergelijk: Auditteam Voetbalvandalisme, *Brand Euroborgstadion*, Den Haag, juli 2008.

Tijdens de (eerste) competitiewedstrijden worden het wedstrijdverslag (6.31) en de gebrekenlijst (6.15) besproken. Er wordt ook een risicoschatting gemaakt. Er wordt tijdens de eerste twee thuiswedstrijden wekelijks overleg gevoerd. Daarna wordt zo mogelijk overgegaan op eerst tweewekelijks en later maandelijks overleg.

- 6.10 Code Blauw wordt in elk geval voor de eerste twee thuiswedstrijden terzijde geschoven, omdat dit toch niet zal werken. De politie en ADO Den Haag screenen supporters die een Club Card of Seizoen Club Card kopen. Potentieel gewelddadige of verbaal zeer agressieve supporters worden herplaatst naar (een tribunedeel op) de Aad Mansveldtribune.
- 6.11 Voor de eerste thuiswedstrijd in de competitie wordt 1) een besluitvormingssimulatie met besluitvormers en de leiding van de hulpdiensten gedaan, en vervolgens 2) een multidisciplinaire calamiteitenoefening gehouden.
- 6.12 De twee oefenwedstrijden in het stadion verdienen een gerichte beveiliging. Tegelijkertijd wordt de gang van zaken nauwgezet geëvalueerd en worden ze benut om het operationele veiligheidspersoneel te instrueren en voor te bereiden op het eredivisieseizoen. Aan de poorten worden tijdmetingen verricht om vast te stellen hoe snel de supporters instromen.
- 6.13 Op basis van het convenant is dagverkoop niet mogelijk bij de C-wedstrijd ADO Den Haag – FC Utrecht. We willen, mede vanwege de maximering van het aantal supporters, dagverkoop bij de wedstrijd ADO Den Haag – AZ niet op voorhand uitsluiten. Onze voorkeur gaat uit naar verkoop via de kassa's van ADO Den Haag voorafgaand aan de wedstrijddag, omdat dan visuele controle mogelijk is, een kopie gemaakt kan worden van het identiteitsbewijs, er geen grote rijen op de wedstrijddag kunnen ontstaan en het aantal verkochte kaarten voor de speeldag bekend is.
- 6.14 Er wordt met onmiddellijke ingang gestart met (meer) sociaal preventief supportersbeleid. De welzijnsstichting Mooi wordt in staat gesteld supporterscoördinatoren aan te stellen. Het beleid wordt gericht op bestaande supportergroepen, maar ook op de waarschijnlijke aanwas van jonge supporters. Er wordt (ook als verlengstuk van de Commissie Stadionverboden) samengewerkt tussen club, gemeente, justitie en welzijn. Er wordt ook samengewerkt met wijkagenten en welzijnsmedewerkers in de buurten waar veel (probleem)supporters wonen.
- 6.15 De Commissie Stadionverboden komt na elke wedstrijd bijeen. De commissie kan uiteraard verboden opleggen, maar er wordt ook gewerkt met voorwaardelijke verboden, alternatieve straffen of sancties. Bij de tenuitvoerlegging van verboden of andere maatregelen wordt samengewerkt met wijkagenten en welzijnsmedewerkers. Er ontstaat zo in feite een Casusoverleg Voetbal.
- 6.16 Er wordt (door de voetbalvierhoek, in samenwerking met brandweer en GHOR) een gebrekenlijst opgesteld van alle openstaande fysieke of bouwtechnische gebreken die van invloed zijn op de veiligheid of het veiligheidsbeleid. Er worden deadlines vastgesteld voor herstel of aanpassing.
- 6.17 Er worden fysieke maatregelen getroffen, zodat uitsupporters de toegangsdeur tot het uitvak nooit af kunnen sluiten.

- 6.18 De gipswand van de passage in het uitvak wordt afdoende beschermd, bijvoorbeeld met een lexaanwand.
- 6.19 Er wordt voorzien in een tijdelijke, maar degelijke afscherming tussen vak P en O op de Haaglanden-tribune en in de passage. Op de tribune kan de afscherming worden gerealiseerd door middel van het spannen van zeilen over ongeveer tien rijen met stoelen en door stewards of particuliere beveiligers. Hiermee zijn bij FC Utrecht goede ervaringen opgedaan. Ook Vitesse zal dit seizoen op deze manier tijdelijke afscheidingen realiseren.
- 6.20 Er wordt geen leuning geplaatst rondom vak O. Dit dient geen enkel doel en levert veiligheidsrisico's op.
- 6.21 Er wordt bij de eerste twee thuiswedstrijden geen gebruik gemaakt van biometrische controle, omdat dit vertraagt en niet betrouwbaar is.
- 6.22 De controleurs aan de poorten worden goed geïnstrueerd, zodat ze snel en goed de kaarten controleren.
- 6.23 Het Nieuweveensepad wordt gereed gemaakt als calamiteitenroute.
- 6.24 Het moet mogelijk zijn om het schuifhek bij het uitvak op een solide wijze af te sluiten en zo nodig te openen en weer te sluiten.
- 6.25 Er wordt een steward geposteerd onder de trap die toegang geeft tot het uitvak, zodat er via de trap geen spullen naar binnen kunnen worden gesmokkeld.
- 6.26 Er wordt bij de eerste twee thuiswedstrijden geen betaald parkeren ingevoerd op P4. ADO Den Haag kan wel een gemotiveerd plan opstellen op basis waarvan wordt besloten of en wanneer betaald parkeren ingevoerd kan worden.
- 6.27 Met (matrix)borden wordt de kortste weg naar parkeerplaatsen duidelijk aangegeven. ADO Den Haag en de politie beoordelen of op dit punt extra maatregelen nodig zijn.

Tijdens de eerste twee thuiswedstrijden in de competitie

- 6.28 Het alcoholbeleid wordt voor dit moment niet versoepeld. Er is bij de eerste twee thuiswedstrijden in de competitie geen (geopend) supportershome (zie wel 7).
- 6.29 De zogenoemde Hooligans in Beeld-lijst wordt als uitgangspunt genomen bij het opstarten van een gerichte aanpak van groepen en personen. Daarbij wordt in een later stadium van lieverlee aansluiting gezocht bij wijkagenten en welzijnswerk. Er wordt een politiefunctionaris aangewezen om hieraan gestalte te geven.
- 6.30 Politie en club bestuderen tijdens en zo nodig na de wedstrijd de camerabeelden. Overtredingen of andere onregelmatigheden worden geagendeerd voor de Commissie Stadionverboden.

6.31 De gang van zaken wordt bij de eerste vier thuiswedstrijden gericht geobserveerd en daarvan wordt een wedstrijdverslag gemaakt. Hierbij kan, zo mogelijk, onder meer gebruik gemaakt worden van de auditor van de KNVB.

Tijdens de eerste vier thuiswedstrijden in de competitie

6.32 Er worden vakken (in elk geval de Aad Mansveldtribune en vak O) aangewezen waar uiterlijk voor de vijfde thuiswedstrijd in de competitie (op 9 november 2008) de stoeltjes ‘hufteproof’ worden verankerd.

6.33 Er wordt uiterlijk voor de vijfde thuiswedstrijd voorzien in:

- Een permanente afscheiding tussen de vakken P en O.
- Een reparatie aan het schuifhek bij het uitvak.
- Een beoordeling, en zo nodig aanpassing, van de scheiding tussen de vakken E en F.
- De toegangspoorten 20 tot en met 23 en/of 11 tot en met 14 worden zo mogelijk aangepast, zodat ze benut kunnen worden voor de Haaglanden-tribune. ADO Den Haag onderzoekt momenteel de mogelijkheid van een verplaatsbaar hek, zodat deze ingangen desgewenst voor de korte zijde of Haaglanden-tribune benut kunnen worden.

7. Daarna

In de periode na de eerste vier thuiswedstrijden staan de uitvoering en constante verbetering van de maatregelen en beleidslijnen centraal. ADO Den Haag zet vaart achter het professionaliseren van de veiligheidsorganisatie. Observeren en leren blijft belangrijk. Het is ook belangrijk om goede risicoschattingen op te stellen. Het veiligheidsbeleid wordt daarop gebaseerd en tevens kan worden bezien welke ruimte ADO Den Haag (per - type - wedstrijd) geboden kan worden bij marketing en bij het honoreren van supporterswensen, zoals het schenken van bier (wij denken aan evenementenbier) en het openen van een supportershome bij thuiswedstrijden. We raden, tot slot, aan om in het geheel af te zien van biometrische controle.